Kulmakivi

Suomen teologisen instituutin tiedotuslehti

3/2012

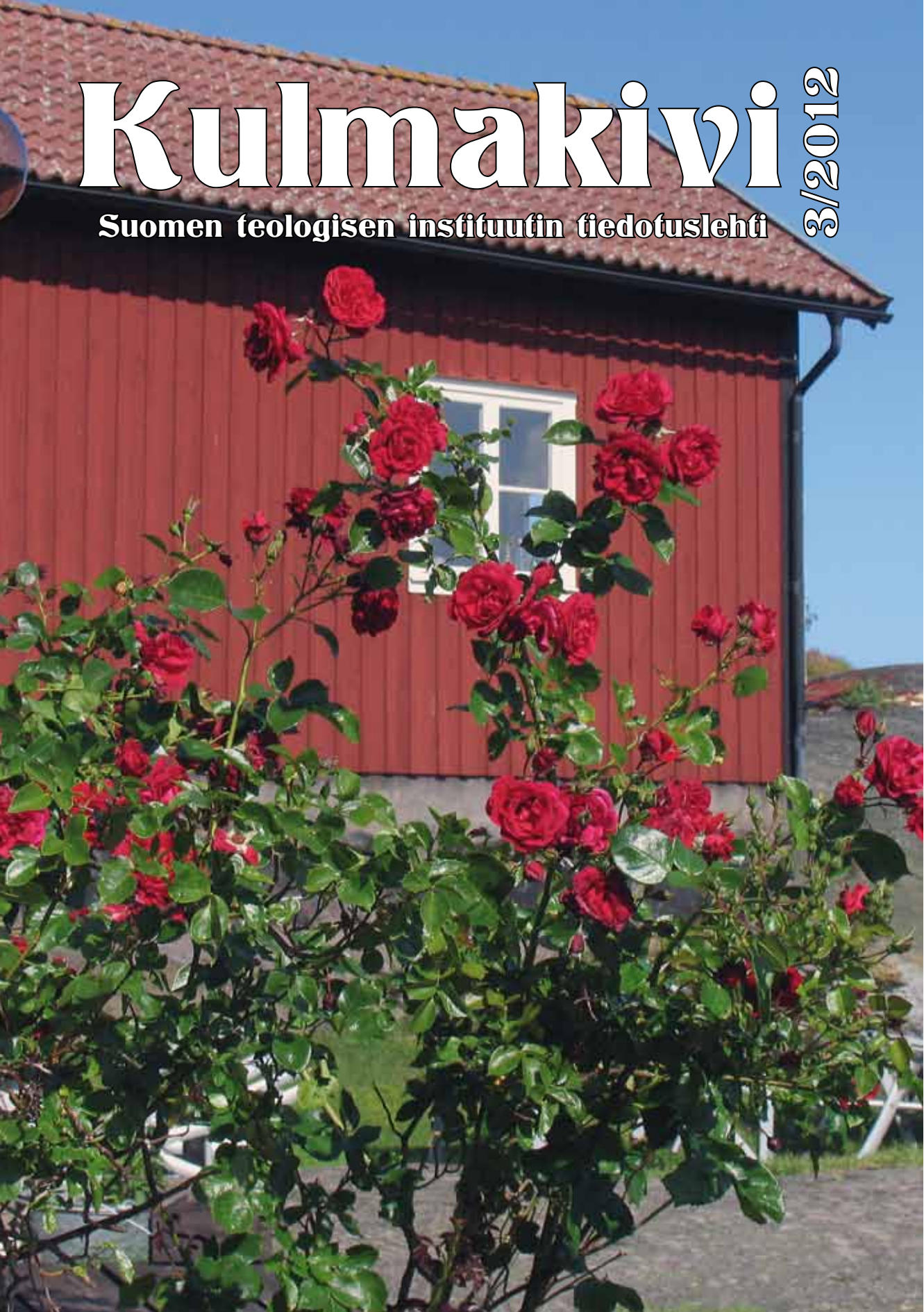

Pääkirjoitus

Henrik Perret
30.5.2012

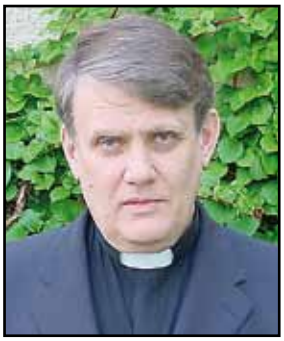

Lähetyskenttä

”*Lähetyskenttä ei ole mikään maa, vaan ihmissydän.*” (Piispa Fridtjof Birkeli)

Sekä Suomesta että Ruotsista kuuluu samansuuntaisia signaaleja, että kristillinen usko on kovaa vauhtia taantumassa, ja sama koskee muitakin eurooppalaisia maita.

Svenska Dagbladetin mukaan vuonna 2010 kastettiin vain puolet kaikista vauvoista, ja 40 vuotta sitten kastettiin kymmenestä lapsesta kahdeksan. Lundin yliopistossa uskonnollisia rituaaleja tutkineen Charlotte Hagströmin mukaan nykyään on monia vaihtoehtoia toimintamalleja: ”Tämä liittyy yhteiskunnan muutokseen. On yhä enemmän niitä, jotka kuuluvat johonkin muuhun uskontokuntaan, ja niitä, jotka eivät tunnusta mitään uskontoa.”

Yksi vaihtoehdoista on istuttaa puu ”sen sijaan että valellaan vettä lapsen päähän.” Ongelma on vain siinä, että puu ei pelasta ketään.

Kirkon tutkimuskeskus on hiljattain julkaissut maassamme tutkimuksen suomalaisten uskonnollisuudesta. Tutkimus osoittaa, että 84 % kaikista kyselyyn vastanneista suhtautuu joko hyvin positiivisesti tai positiivisesti siihen, että *Jo joutui armas aika* lauletaan koulun päättäjäisissä. Uskonnonopetukseen suhtautuu positiivisesti 60 %, ja 20 % suhtautuu siihen negatiivisesti.

Tutkimus vahvistaa sen, että rituaaleista halutaan edelleen pitää kiinni, vaikka onkin kadotettu usko siihen, mihin rituaalit liittyvät. Vain 27 % suomalaisista sanoo uskovansa kristinuskon Jumalaan, mikä on 10 % vähemmän kuin vuonna 2007. Runsaat 20 % kyselyyn vastanneista sanoi, että he eivät usko Jumalan olemassaoloon. Tämä on uusi ennätys ja kristinuskon näkökulmasta luonnollisestikin negatiivinen asia. Tämä marraskuussa 2011 tehty tutkimus osoitti myös, että asenne kristinuskon keskeisiin uskonkappaleisiin on muuttunut radikaalisti. Vuonna 2007 oli 61 % vastanneista sitä mieltä, että oppi Jeesuksesta Jumalan poikana oli ainakin todennäköisesti totta, kun taas vuoden 2011 tutkimus osoitti, että vain 41 % kysymykseen vastanneista oli sitä mieltä, että Jeesus on voinut olla Jumalan Poika. Kysyttäessä myös muista keskeisistä uskonkappaleista, esimerkiksi neitseestäsyntymisestä, Jeesuksen ylösnousemuksesta ja Jeesuksen toisesta tulemisesta, kävi vastauksista ilmi selvä sekularisoituminen.

Näihin lukuihin liittyy paljon. Tärkeintä on, että on kyse ihmisistä eikä luvuista. Ihmisistä, jotka elävät ja jotka tulevat eräänä päivänä kuolemaan, monet

heistä ilman Jeesuksen tuntemista.

Mielenkiintoinen huomio on myös se, että rituaalit kiinnostavat, vaikka uskoa ei olekaan. Tästä syystä monet vapaa-ajattelijaryhmät ovat nähneet vaivaa luodakseen vaihtoehtoisia seremonioita ihmiselämän eri vaiheisiin. Kasteelle on keksitty sellaisia vaihtoehtoja kuin esimerkiksi nimenantojuhla, rippikoululle Prometheus-leirit, ja myös vihkimisiin ja hautajaisiin on kehitelty maallisia seremonioita.

Tärkeä kysymys on, miksi näin on käynyt. Voidaan tietysti tähdentää, että elämme kristinuskon jälkeistä aikaa, jossa yhtenäiskulttuuri on murtunut ja ihmistä pidetään tuotteena, joka voidaan koota erilaisista elementeistä. Aikamme on samalla narsistisempi kuin menneinä aikoina. Ihminen on kosmisessa mielessä yksin eikä useinkaan kysele elämän suuria kysymyksiä.

Jokainen ihminen on vastuussa siitä, miten hän suhtautuu totuuskysymykseen, johon liittyy keskeisesti suhtautuminen Jeesus Nasaretilaiseen. Paavali puhuu, miten tulee antaa ”tilaa rakkaudelle totuuteen”. Voidaan todennäköisesti väittää, että monet eivät halua ryhtyä mihinkään keskusteluun totuudesta. On helpompaa jättää kysymys nyt sikseen ja ottaa siihen mahdollisesti joskus myöhemmin kantaa.

On kuitenkin unohdettu kysymys, mikä vastuu meillä kristityillä on siitä, että ystävämme ja lähimmäisemme ovat maallistuneet. ”Mutta kuinka he voivat huutaa avukseen sitä, johon eivät usko? Kuinka he voivat uskoa siihen, josta eivät ole kuulleet? Kuinka he voivat kuulla, ellei kukaan julista?” (Room. 10:14).

Kun kuulen sanat ”kuinka he voivat uskoa siihen, josta eivät ole kuulleet”, tulee mieleeni amerikkalainen kirjailija ja kulttuurijournalisti Nancey Pearcey, joka on sanonut kristityistä: ”He ovat hengellisiä yksityisesti, mutta julkisesti he ovat agnostikkoja.” (”They are privately spiritual, but publicly agnostic.”)

Nancey Pearcey esittää, että nykykristityt haluavat pitää hengellisen elämän erillään muusta elämästä, kuten kulttuurista, moraalista, taiteesta ja politiikasta. Hän on oikeassa siinä, että kristitty solahtaa nykyään helposti muiden sekaan, esiintyy nimettömänä ja tunnistamattomana. Kristityn identiteetti liittyy lähinnä seurakunta- ja yksityiselämään, ja kristillisestä yhteisöstä tulee ensi sijassa ”keskinäisen kehun kerho”.

Kristityksi tunnustautuminen on se tekijä, joka avaa mahdollisuuden kristilliselle todistukselle.

Tuoreet pohjoismaissa tehdyt tutkimukset ihmisten suhtautumisesta kristinuskoon vahvistavat sen, että perinteisesti “kristilliset” pohjoiset maamme ovat nykyään lähetyskenttää. Eikä pelkästään siksi, että meillä on paljon maahanmuuttajia, jotka edustavat muita uskontoja kuin kristinuskoa.

Lähetyskenttä ei ole jossakin sata tai tuhat kilometriä täältä. Se on juuri täällä. Suomi on nykyään lähetyskenttä. Ratkaisevaa ei ole vain se, mitä ihmiset ajattelevat kristinuskosta ja Jeesuksesta Kristuksesta. Ratkaiseva kysymys on tosiasiassa se, mitä me kristityiksi itseämme kutsuvat ajattelemme, ja ennen kaikkea siitä, mitä me teemme.

Ihmissydän on lähetyskenttä.

Uuden testamentin sanoma elää

Timo Eskola

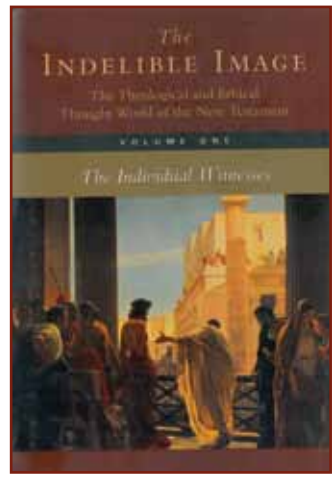

Tutkijat rakastavat taas Uutta testamenttia. Uuden testamentin teologian kokonaisesityksiä on kahden viimeisen vuosikymmenen aikana on julkaistu kolmisenkymmentä. Jokaisella kustantajalla on omat teoksensa, ja pientä kilpailuakin on havaittavissa. Raamatun lukijan ja käyttäjän kannalta tilanne on kuitenkin oivallinen.

Englannissa N.T. Wrightin laaja sarja *Christian Origins and the Question of God* on saanut tärkeän aseman. Sarjan keskeisin Jeesuksen opetusta käsittelevä teos on nimeltään *Jesus and the Victory of God* (1997). Wright hakee uutta näkökulmaa erityisesti Jeesus-tutkimuksesta ja tarkastelee Uuden testamentin teologisia kertomuksia narratologian avulla. Näin hän pystyy jäsentämään metakertomuksia, jotka kykenevät selittämään laajoja teologisia aihekokonaisuuksia. Hän yhdistää kertomusrakenteen analyysiä kommunikaatioteoriaan ja yleisempään narratologiaan.

Juuri tähän asetelmaan sijoittuvat hänen käsityksensä jatkuvasta pakkosiirtolaisuudesta ja Jeesuksen eskatologisesta ohjelmasta. Wright katsoo, että Jeesuksen opetusta ja teologiaa voidaan parhaiten selittää Israelin uudistustoiveiden näkökulmasta. Jeesus julistaa profeettojen tapaan, että kansa elää vielä pakkosiirtolaisuuden rangaistuksen alla. Jumala tuo uudistuksen Daavidin pojan noustessa Jerusalemiin ja perustaessa uuden hengellisen temppelin. Tämä merkitsee anteeksiantamusta entisistä synneistä ja lapseuden aikaa Hengen täyteydessä.

Teksti on vuorovaikutusta

Hieman vastaava perusasetelma löytyy Ben Witherington III:n suuresta projektista *The Indelible Image: The Theological and Ethical Thought World of the New Testament*. Witherington on soveltanut narratologista analyysiä Paavalin teologian arvioinnissa aiemmin jo teoksessaan *Paul's Narrative Thought World* (1994). Witheringtonin mukaan Paavali rakentaa luomisesta ja lankeemuksesta lunastukseen ja ikuiseen elämään asti laajan kertomuksen, joka ohjaa hänen teologista asetelmaansa. Sen puitteissa kristologian ja soteriologian yksityiskohdat saavat merkityksensä. Samaa lähestymistapaa Witherington on käyttänyt uuden sarjansa ensimmäisessä osassa *The Individual Witnesses* (2009).

Hän muistuttaa, että Uuden testamentin tekstit ovat olemukseltaan teologisia. Ne kuvaavat Jumalaa, joka ilmoittaa itsensä ihmisille ajassa ja paikassa. Tekseillä on selvä tavoite. Ne pyrkivät viestimään tiettyjä sisältöjä, eikä niitä sen takia voi tulkita erossa niiden omista intentioista. Koska Uuden testamentin kuvaus sekä evankeliumeissa että kristologiassa on kertomuksellista, teologian tarkastelu tulee jäsentää sen mukaan.

Witheringtonin teologia alkaa Jeesuk-

sen omasta julistuksesta. Hänkin korostaa, että Jumalan valtakunnan evankeliumi merkitsee Jumalan vastausta odotuksiin Israelin uudistuksesta. Jeesus esiintyy eskatologisen temppelin rakentajana ja kokoaa uskovien seurakunnan, jossa Pyhä Henki asuu. Samat teemat ohjaavat myös Paavalin ja apostolisten kirjeiden sanomaa, vaikka yksityiskohdat vaihtuvatkin. Ensimmäisessä osassa Witherington käy monien Uuden testamentin teologioiden tapaan vuorotellen läpi Jeesuksen, Paavalin, Johanneksen, Heprealaiskirjeen ja evankelistojen teologian.

Sarjan toisessa osassa *The Collective Witness* (2010) Witherington hakee systematisoivaa (”collective”) otetta. Witherington hakee vakiintuneita käsitteitä, joiden avulla ihmiset järjestävät narratiivisen ajatusmaailmansa. Teologina Witherington on vakuuttunut siitä, että Uuden testamentin kirjoittajilla on pääosin yhteinen symbolimaailma. Materaa lainaten hän kirjoittaa: ”Uuden testamentin teologian yhtenäisyys perustuu siihen implisiittiseen metakertomukseen, josta eri tekstit todistavat”. Symbolimaailman yhtenäisyys on osittain seurausta siitä, mistä jo Childs on puhunut: Uuden testamentin käsitteistö on täysin sidoksissa Vanhan testamentin teemoihin ja aiheisiin.

Kiinni teologian ytimeen

Yhdysvalloissa vastaavaa tulkintaa on edustanut myös Frank Thielman teoksellaan *New Testament Theology: A Canonical and Synthetic Approach* (2005). Thielman muistuttaa, että historiallisen ja teologisen lähestymistavan täysi erottaminen ei ole mahdollista. Koska jokainen historioitsija ja teologian tarkastelija joutuu tekemään aineistonsa varassa rekonstruktion, suhtautuminen tekstien teologiseen arvoon vaihtelee. Uskonnonhistoriallisen suunnan tutkija antaa tekstien sisältämille näkökohdille usein aivan toisen arvon ja merkityksen kuin teologisen lukutavan edustaja. Kanoninen lukutapa kykenee Thielmanin mukaan jäsentämään tekstien profeetallista ääntä, jolla on sanottavaa vielä lukijan modernille seurakunnalle.

Vaikka Thielman käy teoksessaan läpi Uuden testamentin tekstien teologisen annin kirja kerrallaan, hän pyrkii myös löytämään teologian yhtenäisiä piirteitä. Sitä Thielman ei kuitenkaan tee harmonisoiden. Hän toteaa, että myös kirkon uskon näköaloja tärkeänä pitävän kanonisen tulkinnan tulee ottaa huomioon tekstien teologisen ilmaisun moninaisuus (*theological diversity*). Thielman ei ajattele, että teksteistä löytävät käsitykset olisivat viime kädessä ristiriitaisia, mutta hän muistuttaa, että erilaisten näkemysten keskellä ei sovi tarjota epäuskottavia harmonisointeja.

Suomalaisia vaihtoehtoja

Suomalaisessa keskustelussa viime vuonna on noussut esiin kaksi hyvin erilaista kokonaisesitystä. Heikki Räisäsen *Mitä varhaiset kristityt uskoivat* pyrkii tarjoamaan sosiologisen analyysin siitä, miten Uuden testamentin taustalla olevat näkemykset kehittyivät eri suunnilla. Itse Uuden testamentin tekstit kiinnostavat häntä vain vähän: Räisäsen tavoitteena on tarkastella aluetta ilman kaanonin rajoja.

Oma teokseni *Uuden testamentin narratiivinen teologia* liittyy puolestaan Wrightin ja Witheringtonin aloittamaan suuntaan. Tarkoituksena on tarjota esitys nimenomaan siitä teologiasta, jota Uuden testamentin kaanon edustaa. Tekstien tasolla sanoma on yhtenäistä ja sen löydöt antavat Raamatun lukijalle taas luottamusta evankeliumin aarteisiin.

Agressiivisen ateismin kohtaaminen

Timo Eskola

Ateismista kiistely ei ota laantuakseen. Olipa kyse luonnontieteilijöistä, vapaa-ajattelijoista tai vain lehtimiehistä, jumalausko on vastatuulessa. Länsimaisten kriitikoiden Jumala on kuin huono työntekijä – ihmisten suhteen kyvytön ja haluton. Hänen kirkkonsa on ahdasmielinen ja elämänkielteinen. Ateismin teesit ovat yksinkertaisia. Uskoa pidetään ihmisyyden kannalta suorastaan vaarallisena. Väitteiden mukaan kristinusko jopa ylläpitää väkivaltaa maailmassa. Jättääkö Jumala siis ihmiset pulaan?

Ateismi on yleisessä mielessä aina ollut jumalankielteisyyttä. Pelkkä nimitys ei kuitenkaan vielä kerro, millä perusteella Jumalaa tai uskontoa vastustetaan. Yksi katsoo maailmankuvan tekevän koko jumalakäsityksen mahdottomaksi, toinen taas ajattelee uskontojen olevan haitallisia, vaikka jonkinlainen jumaluus olisikin olemassa. Ateismia on tietenkin perusteltu tiedemiesten avulla. Samalla on toki todettava, että Jumalaa on vastustettu myös aivan käytännöllisin perustein ja tunnesyin.

Jos asia käännetään toisin päin, voidaan kuitenkin puhua ateismin ongelmista. Ensinnäkään ateisteilla ei ole yhteistä käsitystä maailmasta. He ovat kuin tupakoinnin vastustajat: perusteista saadaan olla eri mieltä, kunhan vastustetaan. Ateismi ei olekaan yhtenäinen liike, eikä se pyri myönteiseen elämään. Ateisteillahan ei ole yhteisiä päämääriä.

Ongelmien keskellä

Ateismin varsinainen ongelma on sisäinen ristiriitaisuus. Niin koomiselta kuin se kuulostaakin, ateistit eivät tunne Raamattua. He kyllä vastustavat Jumalaa, mutta eivät tiedä ketä vastustavat. Raamatun Jumala on persoonallinen Jumala, joka on lähettänyt Poikansa maailmaan pelastamaan ihmisiä. Kristinuskon Jumalan keskeisin ominaisuus on rakkaus. Jos ateistit vastustaisivat tätä, he vastustaisivat rakkautta.

Ehkä suurin ateistin omista ongelmista koskee kuitenkin maailmankuvaa. Jos kaikki on vain materiaa, ihmisyydeltä katoaa pohja. Olemme toki saaneet Suomessakin taannoin seurata bussien kyljistä “iloista ateismia”: lakkaa murehtimasta. Terveiden ihmisten elämää rajoittaa väitteen mukaan vain yksi haitta, kristinusko. Kaikki ateistit eivät ole kuitenkaan olleet näin toiveikkaita.

Eläinten keskellä

Kuuluisa uusateisti John Gray toteaa itse, että on ”perin vaikea hyväksyä ihmisen olevan pelkkä eläin eläinten joukossa”. Ateistina Gray kuitenkin kiistää sen kristillisen käsityksen, että ihmisyydessä olisi jotain ainutlaatuista. Hänen mukaansa ihminen on luontaisesti väkivaltainen. Siksi elämän kuuluukin olla ahdistavaa. Eläimillä ei ole moraalia.

Uusateistin maailmassa elämän silmi-

töntä pahuutta ei kyetä selittämään. Koska Jumalaa ei ole, todellisuuden selittää vain luonto. Ihminen on ”yksin sen universumin piittaamattomassa valtavuudessa, josta hän on sattumalta noussut esiin”. Luonnontieteellisen maailmankuvan peruskiviksi jäävät yksinäisyys ja pimeys. Mikään ei vaadi ihmistä tekemään ratkaisuja heikon puolesta.

Bussien kylkiin liimatut tarrat ovat väärässä. Elämä ilman Jumalaa ei ole huoletonta. Oikea ateismi on synkkää. Jumalankieltäjien synneille ei ole sovitusta. Heidän pahuudelleen ei ole anteeksiantoa. Heidän maailmalleen ei ole selitystä. Ilman Jumalaa ei ole toivoa.

Tiivistä vuoropuhelua

Kuva: Tuure Savuoja

Yksi Yhdysvaltojen kuuluisimmista apologeetoista, teologian tohtori ja filosofi **William Lane Craig** (oik.) vieraili kuukausi sitten Suomessa. Craig on tunnettu väittelyistään, ja tällainen toteutettiin myös täällä. Helsingin yliopiston tiloihin oli järjestetty debatti kosmologian professori **Kari Enqvistin** (vas.) kanssa. Opiskelijoita saapui paikalle niin runsaasti, että kaikki eivät enää mahtuneet luentosaliin. Voiko tätä maailmaa olla olemassa ilman Jumalaa? Ongelma ei jätä ihmisiä rauhaan, vaikka materialismi onkin vallannut alaa ja vanhojen kirkkokuntien suosio vähenee vuosi vuodelta. Kysymys Jumalasta kuitenkin elää ja voi hyvin.

Martti Haverinen: ”Jeesuksessa kaikki on mahdollista.”

Ville Kettunen

Martti Haverinen, 35, on teologi, joka tekee Jumalan valtakunnan työtä viestinnän parissa. Oma paikka Jumalan valtakunnan palveluksessa löytyi vähitellen. Myös Martin vaimo on teologi, ja he ovat yhdessä hyvä tiimi. Haveristen perheen yhteinen harrastus on jalkapallo.

Martti on syntyperäinen helsinkiläinen ja asuu nykyään perheineen Kartanonkoskella Vantaalla. Haverisilla on 8- ja 6-vuotiaat pojat. Martin vaimo on STI:läisille tuttu teologi Soili Haverinen. Martti on ollut mukana STI:n työvaliokunnassa 4–5 vuotta. Teologian lisäksi Martti on suorittanut opintoja myös valtiotieteellisessä tiedekunnassa. Vuodesta 2009 alkaen hän on ollut Suomen Luterilaisessa Evankeliumiyhdistyksessä (Sley) viestintäpäällikkönä. Aiemmin hän on toiminut Opiskelija- ja Koululaislähetyksen (OPKO) tiedottajana ja ollut mukana politiikassa, muun muassa Päivi Räsäsen avustajana ja KD-Nuorten pääsihteerinä. Nykyään Soili-vaimo on aktiivinen politiikassa ja Haveriset puhaltavat yhteen hiileen: – ”Kyllä riittää, että yksi on perheessä poliittisesti aktiivinen. Me ollaan Soilin kanssa hyvä tiimi toimimaan, Soili on se jota tässä tsempataan ja sparrataan.”

Haveriset löysivät toisensa virkamiesruotsin kurssilla. – ”Soili oli sellainen eturivin tyttö ja minä takarivin poika. Soili tuli aina kerta kerralta istumaan takariviä kohden. Homma eteni hyvään suuntaan.” Haveriset menivät naimisiin vuonna 2000 kahden vuoden seurustelun jälkeen.

Haveristen yhteinen harrastus on jalkapallo. – ”Olen itse pelannut jalkapalloa juniorina ja aikuisiällä, mutta harrastus jäi pitkäksi aikaa lasten syntymisen myötä. Nyt jalkapallo on tullut voimakkaasti mukaan perhe-elämään, kun pojat aloittivat futiksen ja olen ollut valmennuksessa mukana. Soilikin laittoi nappikset jalkaan joulun seudulla ja meni mukaan naisten porukkaan. Me ollaan tämmöinen futisperhe.” Martti itse pelaa harrasteliigaa ”evankelisten sällien” aloittamassa joukkueessa.

Martti on kristitystä kodista. Isä on enemmän ”körttisuuntaa” ja äiti pikkuesikoisia eli Rauhan sana -lestadiolaisia. Helsingissä vanhemmat ovat olleet Sleyn ja

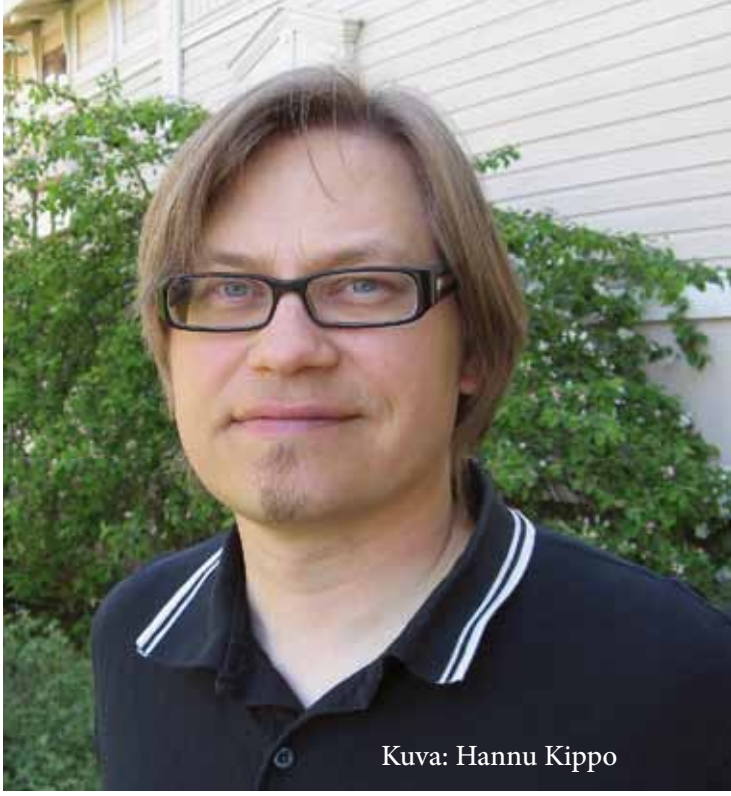
Kuva: Hannu Kippo

Suomen Raamattuopiston toiminnassa paljon mukana. – ”Lapsen usko jäi ala-asteen loppupuolella tai tuli irtaantumisen vaihe. Aina oli kuitenkin hätä ja tuska päällä, että Jumala, pidä minusta kiinni! Olin kuin kuilun partaalla. Yläasteelle mennessä keskustelin paljon uskosta äidin kanssa ja armo kirkastui. Oli hienoa, kun tuli selkeys, että sai olla pelastettujen joukossa ja tunnustaa, että Jeesus on Herra.” OPKOn Martti löysi riparin jälkeen. Jari Kekäle ja Riitta-Maija Korhonen olivat silloin siellä työntekijöinä. Se oli hyvää aikaa kasvaa uskossa.

Teologian opinnot selkiytyivät suunnaksi, kun koulun uskontotunnit alkoivat kiinnostaa Marttia. Pappiskutsumustakin Martti on miettinyt kesäteologina ollessaan. Seurakuntatyö jäi, kun politiikka tuli kuvioihin ja viestintä alkoi kiinnostaa. Martille oli kuitenkin selvää, että oma paikka on Jumalan valtakunnan työssä. – ”Siitä olen saanut sen motivaation, että haluan selkeästi olla tekemässä hengellistä työtä, mutta missä muodossa, se on hakenut paikkaa pienten askelten kautta.”

Martti on tehnyt pro gradunsa sosiaalietiikasta. Systemaattinen teologia oli Martille selvä pääainevalinta. – ”Varsinkin kun aineopinnoissa pääsee lukemaan esimerkiksi uskonpuhdistuksenajan tekstejä, se on aika juhlahetki.” Martti kävi alkuvuosina STI:llä aktiivisesti Eksegeettisillä päiväkahveilla, kun eksegetiikka haastoi omaa uskoa. Taksia ajaessa ei kuitenkaan ollut kovin paljon aikaa käydä STI:llä.

– ”Oli kovaa hengellistä myllerrystä, kun ympäristö tiedekunnassa oli voimakkaasti tietyn suuntainen. Itselle kirkastui, että Jeesus on kaiken keskus. Jos Jeesus ei ole totisesti ylösnoussut, eihän tässä ole mitään järkeä. Ja toisinpäin: Jos Jeesus on kuolemallaan sovittanut meidän synnit ja ylösnoussut, niin mikä Jumalalle olisi mahdotonta? Jeesuksen kautta saa levon ja sielunrauhan. Jeesuksessa kaikki on mahdollista.”

Martti lähettää lukijoille terveisiä:

– ”STI on osoittanut merkityksensä olemassaolovuosiensa aikana. STI:n tukeminen kannattaa, jotta konservatiivipuolen teologit saavat tukea jatkossakin. STI on myös foorumi, jossa teologit tutustuvat yli herätysliike- ja muiden rajojen.”

Kenestä profeetta puhuu?

Henrik Perret

"Voisitko sanoa, kenestä profeetta puhuu, itsestäänkö vai jostakin toisesta?"
(Ap.t. 8:34)

Apostolien tekojen 8. luvussa Luukas kertoo etiopialaisesta hoviherrasta, joka paluumatkallaan Jerusalemista kotiin tutki profeetta Jesajan kirjan 53. lukua. Koko perikooppi (Ap. t. 8:26–40) alkaa erikoisella "Herran enkelin" käskyllä: "Lähde etelään päin ja mene tielle, joka vie Jerusalemista Gazaan ja on autio." Jos tie on autio, mitä virkaa Filippoksella on siellä? Mutta pian selviää, että tilanne oli "järjestetty": "Juuri silloin sitä tietä tuli mahtava etiopialainen hoviherra." Eikä siinä kaikki. Hän tutki Vanhan testamentin keskeisimpiä tekstejä, ehkä kaikkein keskeisintä.

Kun tilanne etenee ja Filippos Pyhän Hengen kehotuksesta oli mennyt vaunujen luo ja hoviherran pyynnöstä noussut vaunuihin, kerrotaan jotain sellaista, mikä aiheuttaisi vähintäänkin verenpaineen nousua monissa VT:n tutkijoissa. Siinä sanotaan nimittäin, että "Filippos rupesi puhumaan, aloitti tuosta kirjoitusten kohdasta ja julisti miehelle evankeliumia Jeesuksesta." (Ap. t. 8:35). Voidaan tietysti hyväksyä, että Filippos halusi julistaa evankeliumia, sillä sehän oli hänen tehtävänsä. Tekstissä kuitenkin sanotaan, että hän "aloitti tuosta kirjoitusten kohdasta", eli Jesajan kirjan 53. luvusta.

Puhuuko Jesaja 53 Jeesuksesta?

Toimiko Filippos oikein? Kenestä profeetta puhuu? Puhuuko Jesaja 53 todella Jeesuksesta?

Jos kysymme juutalaiselta rabbilta, kenestä profeetta puhuu, hän vastaa todennäköisesti: "Profeetta puhuu Israelin kansasta. Kansakunta on joutunut kärsimään paljon kansojen synneistä." Tai hän voi vastata: "Profeetta puhuu Messiaasta", mikä on hänelle kuitenkin eri asia kuin Jeesus.

Babylonian Talmudissa, rabbiinisen juutalaisuuden perusteoksessa, joka noin vuoteen 200 asti jKr. siirrettiin suullisena traditiona sukupolvelta toiselle, sanotaan: "*Kaikki profeetat, siis kaikki, eivät profetoi mistään muusta kuin Messiaan päivistä.*" (b. Sanhedrin 99a.)

Näin oli opetettu, ja Uudesta testamentista käy ilmi, että sekä Pietari että Paavali tunsivat ja omaksuivat tuon tulkinnan.

Pietari sanoo Salomon pylväikön puheessaan: "Samoin ovat muut profeetat, niin Samuel kuin kaikki myöhemmätkin, kansalle puhuessaan myös ennustaneet näistä päivistä." (Ap. t. 3:24)

Ja Paavali sanoo: "Minä puhun vain siitä, minkä profeetat ja Mooses ovat ennustaneet tapahtuvan, en mistään muusta, puhun siitä, että Messiaan tuli kärsiä kuolema ja ensimmäisenä nousta kuolleista sekä julistaa valon sanomaa niin meidän kansallemme kuin muillekin kansoille. (Ap. t. 26:22, 23).

Onko Jesaja 53:n "minun palvelijani" Israelin kansa?

Kenestä profeetta puhuu? Vetävätkö apostolit kotiinpäin, kun he julistavat, että Jesaja 53 puhuu Jeesuksesta Kristuksesta?

Onko mahdollista ymmärtää Jes. 53 myös Israelin kansaa koskevana ennustuksena?

Vastaus on yksiselitteinen: ei ole! Jesaja 53, myös jae 8, puhuu selkeästi ”vanhurskaasta” yksilöstä, siitä, että Herran palvelija kuoli ”minun kansani synnin takia”. Jos Herran palvelija kuoli ”minun kansani” (joko Jumalan kansan tai profeetan kansan) takia, silloin tulkinta Herran Palvelijasta Israelin kansana on mahdoton. Profeetta puhuu yksilöstä, joka kuolee kansan puolesta sen rikkomusten tähden. ”Minun kansani” on Jesajan kirjassa aina Israelin kansa. Ei puhuta siitä, että Israelin kanssa kärsi muiden kansojen syntien takia, vaan siitä, että syytön palvelija kuoli ”minun kansani” synnin takia.

Sitä paitsi Israelin kansa ei ole kuollut. Tekstissä (Jes. 52:13–53:12) Jumala puhuu profeettansa kautta ensimmäisessä persoonassa vain jakeissa 52:13 (minun palvelijani), 53:11 (minun vanhurskas palvelijani) sekä 53:12 (minä annan hänelle paikan suurten joukossa). Muissa jakeissa puhutaan ”hänestä” versus ”me”. Teksti on kirjoitettu tyypilliseen juutalaiseen tapaan me-muodossa: ”Ei hänellä ollut vartta, ei kauneutta, jota *olisimme* ihaillen katselleet, ei hahmoa, johon *olisimme* mieltyneet. Hyljeksitty hän oli, ihmisten torjuma, kipujen mies, sairauden tuttava, josta kaikki käänsivät katseensa pois. Halveksittu hän oli, *me* emme häntä minään pitäneet. Ja kuitenkin: hän kantoi *meidän* kipumme, otti taakakseen *meidän* sairautemme. Omista teoistaan me *uskoimme* hänen kärsivän rangaistusta, *luulimme* Jumalan häntä niistä lyövän ja kurittavan, vaikka *meidän* rikkomuksemme olivat hänet lävistäneet ja *meidän* pahat tekomme hänet ruhjoneet.”

Vaikka rabbiininen juutalaisuus puhuu todistettavasti messiaanisen tulkinnan puolesta (niin esim. Targum Jonathan, Sanhedrin, Ruth Rabbah, Maimonides, Zohar), messiaaninen tulkinta ei ole dominoiva tulkinta. Monet kuuluisat auktoriteetit (esim. Rashi, Ibn Ezra ja Radak) opettavat, että Jes. 53 puhuu ”Israelin kansasta”.

Vaikka todistuksia messiaanisesta tulkinnasta löytyy rabbiinisesta kirjallisuudesta, torjutaan samalla määrätietoisesti näkemys, että Messias tarkoittaisi kristittyjen Jeesusta. Puhutaan voittoisasta Messiaasta, mutta myös siitä, kuinka Messiasta lyödään.

Juutalainen internetsivu (www.jewsforjudaism.org) listaa 27 vastaväitettä tulkinnalle, että Jesaja 53 puhuisi Jeesuksesta. Gerald Sigal pyrkii kirjassaan *Jesaja 53 – Kuka on palvelija?* (287 sivua) torjumaan kristillisen tulkinnan. Hän perustelee myös, miksi Jesaja 53:a ei lueta synagogan haftarot-tekstien joukossa.

Sigal väittää, ettei Jeesus ollut niin hyljeksitty kuin Jesaja 53:n palvelija. Hän viittaa evankeliumien kohtiin, joissa ker-

rotaan että Jeesusta seurasi paljon kansaa. Hän myös toistaa väitteet siitä, että UT:n kirjoittavat muokkasivat tekstinsä niin, että ne olivat linjassa VT:n ennustusten kanssa. Sigal ei myöskään hyväksy ajatusta siitä, että Jeesus on ”Jumalan Karitsa”, joka liittyi Jom Kippurin eli suuren sovituspäivän uhriin.

Kenestä profeetta puhuu, itsestäänkö vai jostakin toisesta?

Myös kristittyjen teologien joukossa on paljon niitä, jotka sanovat, että kristillinen tulkinta, josta myös Ap. t. 8 puhuu, on sellaisen tulkinnan sisällyttämistä tekstiin, joka ei ole tekstin alkuperäinen tarkoitus!

Onko olemassa riittävästi perusteita sille monien kristittyjen teologien väittämälle, että teksti todellakin puhuu Jeesuksesta?

On sanottu, että Jesaja 53 on ”*kuin kirjoitettu Golgatan ristin alla*” (Franz Delitzsch). Jesaja 53 on itse asiassa VT:n avainteksti, jossa puhutaan juuri Jeesuksesta Jumalan palvelijana. Evankeliumeissa on lukuisia viittauksia ja allusioita juuri Jesaja 53:een: esim. Matt. 3:15, 17:12, 22, 20:18, 26:24, 45, 27:39–43; Mark. 10:45, 14:24, Luuk. 11:22, 22:20, 23:34, 24:27, 24:46; Joh. 1:29, 3:14, 8:28, 10:11, 15, 17, 19:9.

“Evankeliumia Jeesuksesta”

Paavali suree sitä, etteivät hänen juutalaiset ystävänsä näe, että evankeliumi todistaa Jeesuksesta: ”Sama peite pysyy edelleenkin paikoillaan, kun he lukevat vanhan liiton kirjoituksia, sillä vasta Kristus sen poistaa. Yhä vieläkin heidän sydämensä päällä on peite Mooseksen lakia luettaessa. Mutta kun heidän sydämensä kääntyy Herran puoleen, peite otetaan pois.” (2. Kor. 3:14–16).

Profeetta puhui todellakin ”Jostakin Toisesta”, Jeesuksesta, Hänestä, josta sanotaan: “vaikka meidän rikkomuksemme olivat hänet lävistäneet ja meidän pahat tekomme hänet ruhjoneet. Hän kärsi rangaistuksen, jotta meillä olisi rauha, hänen haavojensa hinnalla (alkuteksti: kautta) me olemme parantuneet.”

Kesän aukioloajat

1.–20.6.	klo 9–15
21.6.–3.8.	kiinni
6.–31.8.	klo 9–16

Jokaisen Kulmakiven saajan henkilökohtainen VIITENUMERO löytyy takasivun osoitetarran oikeasta yläkulmasta.

OPISKELIJAN SUUSTA

Kuva: Daniel Nummela

En koe olevani suuri (tai edes pieni) teologi tai sellaisen alku. Hakeuduin opiskelemaan teologiaa vain koska Opettajankoulutuslaitoksen ovet eivät aikanaan auenneet ja unelmanani on aina ollut opettajan ura. Vuosien saatossa olen saanut huomata, että OKL:n ovien sulkijana taisi olla Luoja, joka tiesi tarkalleen, mitä tarkoitusta varten on tämän ei-teologi teologin luonut. Luokanopettajana olisin todennäköisesti päätynyt kateederille heilumaan karttakeppi kädessä ja ollut ihan tyytyväinen elooni. Uskonnonopettajan opintojen myötä olen kuitenkin löytänyt tieni kristilliseen lapsi- ja nuorisotyöhön, jossa viihdyn niin hyvin, että valmistuminen häämöttää vielä kahdeksan opiskeluvuoden jälkeenkin jossain tuolla tulevaisuudessa.

Pitkään ajattelin, ettei minun tarvitse ottaa teologiaa tosissani, kunhan sen verran opiskelen, että läpäisen kurssit ja saan jonakin päivänä paperit käteeni. Opintojen edetessä olen huomannut, että teologin tittelin mukana tulee kuitenkin vastuu. Kyselijöitä ja suunnan etsijöitä on paljon. Raamatun sanan vakavasti ja tosissaan ottavien teologien olisi hyvä osata vastata edes joihinkin kysymyksiin, sillä toisenlaisia suunnan osoittelijoita on maa pullollaan. Kaikkea ei minunkaan tarvitse tietää, mutta jonkin asteinen asioihin perehtyneisyys ei tee pahaa siinä vaiheessa, kun ihmiset kuulevat, mitä opiskelen.

Tässäkin kipuilussa STI voi tukea teologian opiskelijaa. Värikäs joukko suuria ja vielä suuruuteen matkalla olevia teologeja varustavat toinen toistaan niin luennoilla ja päivähartaudessa kuin niitä seuraavissa keskusteluissakin. Valitettavasti olen Hämeessä kauan asuneena huomannut tämän kaiken melko myöhäisessä vaiheessa opintojani, vaikka Karjalan kunnailta kotoisin oleva ystäväni on vuosia koettanut vakuuttaa minua STI:n ihmeellisyydestä. Uskoisin kuitenkin, että se samainen teologin Luoja, joka salli minun nämä opinnot aloittaa, pitää minut oikealla tiellä tästä eteenpäinkin ja saan kasvaa ja viisastua teologina STI:n turvissa ja sen ulkopuolella.

Laura Järvinen, teol. kand.

STI:N JÄSENJÄRJESTÖJEN KESÄJUHLAT

Medialähetystyön kesäpäivät (SANSA) ***Taivaan kosketus,*** **8.–10.6. Forssassa (www.sansa.fi/kesapaivat2012.html)**

Lähetysyhdistys Kylväjän kesäpäivät ***Yhtä perhettä,*** **15.–17.6. Imatralla (www.kesapaivat.blogspot.com)**

SLEFin Årsfest ***Gläd er i Herren,*** **29.6.–1.7. Pedersöre (www.slef.fi)**

Valtakunnallinen evankeliumijuhla (SLEY), ***Armo riittää,*** **29.6.–1.7. Turussa Kupittaalla (www.evankeliumijuhla.fi)**

Kansanlähetyspäivät ***Raamatun valossa*** **6.–8.7. Pieksämäellä (www.kansanlahetyspaivat.fi)**

OPKOn kesäleiri ***Totuus ja tehtävä,*** **18.–22.7. Valkealassa (www.opko.fi)**

Länsi-Suomen rukoilevaisten kesäseurat ***”Muist´seurakuntaas, Herra”*** **20.–22.7. Luvialla (www.rukoilevaisuus.com)**

Suomen Raamattuopiston Hengelliset syventymispäivät, ***Hyväksytty,*** **23.–26.8. Helsingissä Johanneksenkirkossa ja Temppeliaukion kirkossa (www.sro.fi)**

Jo joutui armas aika ja suvi suloinen!

LÄMMIN KIITOS kaikille STI:n esirukoilijoille, tukijoille ja ystäville! Teidän tukenne on mahdollistanut hienon lukuvuoden, joka on nyt käytännössä päättynyt. Enää täällä on ahkeria opiskelijoita kirjoittamassa ja tutkimassa. Kesä tuo tarpeellisen levon meille kaikille, teillekin.

Suvi suloinen on STI:n kannalta aina ”uskon” aikaa; silloin kaikki hiljenee, ja myös kannatusluvut kääntyvät tilapäisesti laskuun. Viime vuoden elokuussa elimme jänniä aikoja, kun jouduimme Herramme kasvojen eteen kysymään, pystymmekö jatkamaan. Te, rakkaat ystävät, ette kuitenkaan hylänneet meitä! Rukoilkaamme yhdessä myös tulevan lukuvuoden ja uusien sekä ”vanhojenkin” opiskelijoiden puolesta, että meistä kaikista tulisi innokkaita Jumalan valtakunnan työntekijöitä!

Muistaisitko STI:n opiskelijoita pienellä tai isommalla kesälahjalla. Kiitämme joka tapauksessa kaikesta tuestanne! Siunattua ja virkistävää kesää!

Henrik Perret

SUOMEN TEOLOGINEN INSTITUUTTI

Osoite
Kaisaniemenkatu 13 A 4. kerros
00100 Helsinki

Puhelin
09 668 9550

Faksi
09 6689 5555

Sähköpostit
sti@sti.fi
etunimi.sukunimi@sti.fi

Kotisivu
www.sti.fi

Pankkitili
Sampo 800011-564245
FI74 8000 1100 5642 45, BIC DABAFIHH

Työntekijät
pääsihteeri Henrik Perret (gsm 0500 542 542)
tutkija Timo Eskola (koti 019 722 702)
sihteeri Kirsi Sell

Aukiolo: lukukausien aikana klo 9–19

Taitto Kirsi Sell

Painopaikka Kirjapaino Hermes Oy

Teologinen tutkimus- ja koulutuskeskus. Seurakuntavierailuja, luentotoimintaa, kirjasto ja lukusali.

Talous vapaaehtoisen kannatuksen varassa. Vuositukijäsenmaksu 35 euroa (opiskelijat 10 euroa, yhteisöt 100 euroa). Ottaa vastaan kirjalahjoituksia, avustuksia ja testamentteja.

Rahankeräyslupa 2020/2011/400 (7.6.2011–6.6.2013)

Julkaisee IUSTITIA-nimistä teologista aikakauskirjaa. Tiedotuslehti KULMAKIVI lähetetään tukijäsenille kuusi kertaa vuodessa.

Hallituksen puheenjohtaja
toiminnanjohtaja Lasse Nikkarikoski

Jäsenjärjestöt
Ev.-lut. Lähetysyhdistys Kylväjä
Länsi-Suomen Rukoilevaisten Yhdistys
Suomen Ev.lut. Opiskelija- ja Koululaislähetys
Radiolähetysjärjestö Sanansaattajat
Suomen Ev.lut. Kansanlähetys
Suomen Luterilainen Evankeliumiyhdistys
Suomen Raamattuopisto
Svenska Lutherska Evangeliföreningen i Finland

SUOMEN TEOLOGINEN
INSTITUUTTI
Kaisaniemenkatu 13 A
00100 HELSINKI

M
Itella Oyj
. D022

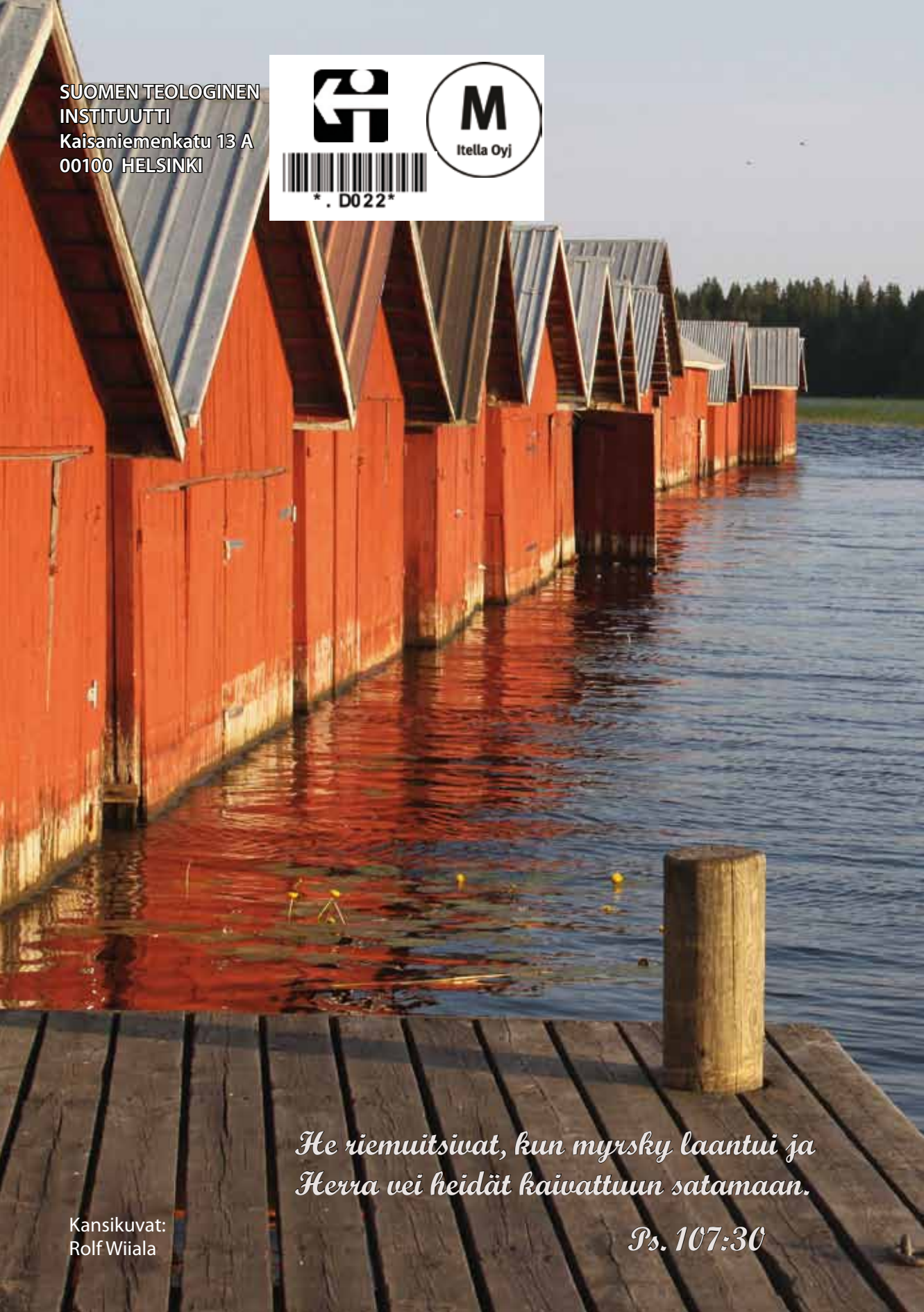

He riemuitsivat, kun myrsky laantui ja
Herra vei heidät kaivattuun satamaan.

Ps. 107:30

Kansikuvat:
Rolf Wiiala